

CON 261

महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग

वन अधिकाऱ्यांकरिता विभागीय परीक्षा

मुंबई, मंगळवार, दिनांक १८ जून २०१३

[वेळ : सकाळी ९-३० ते दुपारी १२-३०]

(एकूण गुण—१५०)

पेपर क्रमांक १

लॅन्ड रेव्हेंयू व क्रिमिनल लॉ वगैरे

(पुस्तकांसह)

	गुण
१. अधिकृत सीमा चिन्हे व भू-मापन चिन्हाचे प्रकार कोणकोणती आहेत ? कोणती सीमा चिन्हे व भूमापन चिन्हे ही नादुरुस्त समजावी व त्यांची दुरुस्ती कशी केली जावी याची पद्धती विशद करा ?	३०
२. महाराष्ट्र जमीन महसूल संहिता, १९६६ अंतर्गत झाडांचे संदर्भातील तरतुदी लिहावे ? आणि सरकारी झाडे, झाडांचे उत्पन्न, चराई व इतर नैसर्गिक उत्पादने यांची व्यवस्था यांबाबत नियमातील तरतुदी स्पष्ट करावे ?	३०
३. 'सरकारी अभियोक्ता' व 'सहायक सरकारी अभियोक्ता' म्हणजे काय ? यांची नियुक्ती, कर्तव्य व कार्य विशद करावे ?	३०
४. टिपा द्या (कोणत्याही तीन) :— (अ) प्राथमिक पुरावा व दुय्यम पुरावा (ब) कार्यकारी दंडाधिकारी (क) लाकुडतोड व लाकडाचा पुरवठा इ. नियमन (ड) जमिनीवरील राज्याची मालकी (इ) जिल्हा व सत्र न्यायालय	३०
५. 'सरकारी नोकर' म्हणजे काय ? सरकारी नोकरास कायद्याने जो अधिकार आहे व त्या अधिकाराच्या अवमानाविषयी व त्याने केलेले अपराध व शिक्षा याबाबत भारतीय दंडविधान संहिता, १८६० मधील तरतुदी विशद करा ?	३०

MAHARASHTRA PUBLIC SERVICE COMMISSION**DEPARTMENTAL EXAMINATION FOR FOREST OFFICERS**MUMBAI, TUESDAY, 18TH JUNE 2013

[TIME 9-30 A.M. TO 12-30 P.M.]

(FULL MARKS—150)

PAPER I**LAND REVENUE AND CRIMINAL LAW ETC.***(With Books)*

	Marks
1. Which are the types of authorized boundry marks and survey marks ? which boundry marks and survey marks are to be considered out of the repairs ? and give procedure how they are required to be repaired ?	30
2. What are the provision relating to trees in the Maharashtra Land Revenue Code 1966 ? and write down the procedure of disposal of government trees, produce of trees grazing and other natural product under rules and provision under code ?	30
3. What do you mean by 'Public Procecutor' and 'Assistance Public Procecutor' and describe his appointment duties, function ?	30
4. Write short notes (any <i>three</i>):—	30
(a) Primary Evidence and Secondary Evidence	
(b) Executive Magistrate	
(c) Regulation of cutting and supply of woods	
(d) State tittle to land	
(e) District and Session Court	
5. What do you mean by 'Public Servant' ? and describe the right given to the Government servent under I.P.C., 1960 and what are the section's under which the government servent can be punished ?	30

CON 262

महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग

वन अधिकाऱ्यांकरिता विभागीय परीक्षा

मुंबई, मंगळवार, दिनांक १८ जून २०१३

[वेळ : दुपारी २-०० ते सायंकाळी ५-००]

(एकूण गुण—१५०)

पेपर क्रमांक २

फॉरेस्ट लॉ-इंडियन फॉरेस्ट ॲक्ट वगैरे

(पुस्तकांशिवाय)

सूचना.— (१) प्रश्न क्रमांक एक अनिवार्य.

(२) उर्वरित प्रश्नांपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.

(३) उत्तर लिहिताना संबंधित अधिनियम, कलमे, नियम इत्यादींचा उल्लेख करावा.

	गुण	
१. खालील शब्दांच्या संबंधित कायद्यामध्ये नमूद केल्याप्रमाणे व्याख्या लिहा :—	३०	
(अ) शिकार	(ब) वृक्ष अधिकारी	(क) वन उत्पादने
(ड) अभयारण्य	(इ) राष्ट्रीय उद्यान	(फ) प्रमाणित गोणी
(ग) प्राणी संग्रहालय	(ह) वन्यजीव	(य) वाहन
(र) राखीव वन		
२. फरक स्पष्ट करा :—	३०	
(अ) अभयारण्य आणि राष्ट्रीय उद्यान		
(ब) जमानती व गैर जमानती अपराध		
(क) जप्ती व सरकार जमा		
(ड) संरक्षित वन व संरक्षित क्षेत्र		
(इ) राखीव वन व संरक्षित वन		
३. संक्षिप्त टिप्पणी लिहा (कोणत्याही पाच) :—	३०	
(अ) केंद्रीय प्राणी संग्रहालय प्राधिकरण (CZA)		
(ब) संवेदनशील (निर्णायक) व्याघ्र आश्रयस्थान (CTH)		
(क) बयाणा रक्कम (EMD)		
(ड) राज्य वन्यजीव मंडळ		
(इ) वन संवर्धन अधिनियम, १९८०		
(फ) भारतीय वन अधिनियम अंतर्गत गुन्हांची तडजोड करणे.		
४. खालील वन्यजीवांच्या वन्यजीव (संरक्षण) अधिनियमाप्रमाणे अनुसूची लिहा :—	३०	
(अ) वानर	(ब) वाघ	(क) बिबट्या/बिबळा वाघ
(ड) अजगर	(इ) गवा	(फ) ब्लू व्हॅंडा
(ग) अस्वल	(ह) सार्डीदर	(य) चितळ
(र) सांबर	(ल) नीलगाय/रोही	(व) भेकर/भेडकी
(ष) लांडगा	(त) रानकुत्रा	(थ) काळवीट
५. (अ) 'प्राधिकृत अधिकाऱ्याचे' कर्तव्य व त्यास प्रदान केलेल्या शक्तीबाबत टिप्पणी लिहा.	१५	
(ब) भारतीय वन अधिनियम, १९२७ अंतर्गत खालील कलमांतील तरतूदीबाबत सविस्तर लिहा.	१५	
कलम क्रमांक : ४, २०, २९, ५२, ६८.		
६. (अ) महाराष्ट्र गौण वन उपज (व्यापारांचे नियमन) अधिनियम, १९६९ चे महत्त्व विशद करा.	५	

MAHARASHTRA PUBLIC SERVICE COMMISSION

DEPARTMENTAL EXAMINATION FOR FOREST OFFICERS

MUMBAI, TUESDAY, 18TH JUNE 2013

[TIME 2-00 P.M. TO 5-00 P.M.]

(FULL MARKS—150)

PAPER II

FOREST LAW AND INDIAN FOREST ACT ETC.

(Without Books)

- N.B.*— (1) Question No. *one* is *compulsory*.
 (2) Attempt any *four* questions from the remaining questions
 (3) Quote relevant Act, Section and Rule in the answer.

	Marks
1. Write legal definition of the following :—	30
(a) Hunting (b) Tree Officer (c) Forest Produce (d) Sanctuary (e) National Park (f) Standard Bag (g) Zoo (h) Wild Life (i) Vehicle (j) Reserve Forest.	
2. Distinguish between the following :—	30
(a) Sanctuary and National Park (b) Bailable and Non-bailable offence (c) Seizure and Confiscation (d) Protected Forest and Protected Area. (e) Reserved Forest and Protected Forest.	
3. Write short notes on (any five) :—	30
(a) Central Zoo Authority (CZA) (b) Critical Tiger Habitat (CTH) (c) Earnest Money Deposit (EMD) (d) State Board for Wildlife (e) Forest Conservation Act, 1980 (f) Compounding of cases under the Indian Forest Act, 1927.	
4. Classify the following into the relevant schedule of the Wildlife (Protection) Act, 1972 :—	30
(a) Common Langur (b) Tiger (c) Leopard (d) Python (e) Gaur (f) Blue Vanda (g) Sloth bear (h) Porcupine (i) Chital (j) Sambar (k) Nilgai (l) Barking Deer (m) Wolf (n) Wild Dog (o) Black Buck.	
5. (a) Explain the role and powers of the "Authorised Officer".	15
(b) Explain the provisions of the following sections under the "Indian Forest Act, 1927"	15
Section : 4, 20, 29, 52, 68	
6. (a) Explain the importance of the Maharashtra Minor Forest Produce (Regulation of Trade) Act. 1969.	5

CON 263

महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग

वन अधिकाऱ्यांकरिता विभागीय परीक्षा

मुंबई, बुधवार, दिनांक १९ जून २०१३

[वेळ : सकाळी ९-३० ते दुपारी १२-३०]

(एकूण गुण—१५०)

पेपर क्रमांक ३

प्रोसिजर आणि अकाऊंट्स

(पुस्तकांसह)

सूचना.— (१) प्रत्येक प्रश्न सोडवा.

(२) उत्तराच्या पृष्ठार्थ नियमातील तरतुदी आवश्यकते ठिकाणी नमूद करा.

(३) प्रत्येक प्रश्नाचे गुण त्या प्रश्नांच्या समोरील समासात दर्शविलेले आहेत.

१. (अ) इंग्रजीत पूर्ण नाव लिहा.—

(१) R.L.A.	(२) M.P.S.C.	(३) F.D.C.M.
(४) J.F.M.C.	(५) F.D.T.	(६) C.A.M.P.A.
(७) F.S.O.	(८) P.C.C.F. (H.O.F.F.)	(९) R.F.O.
(१०) B.D.S.		

गुण
१०

(ब) संक्षिप्तीमध्ये खालील अधिकाऱ्यांची कर्तव्ये विशद करा. (१०० शब्द पर्यंत)

(१) सहायक वन संरक्षक	(२) परिक्षेत्र वन अधिकारी
(३) प्रशासकीय अधिकारी	(४) वनरक्षक
(५) विभागीय वन अधिकारी (दक्षता)	

१५

२. खालील नमूद बाबींसाठी मंजूरी देण्यास सक्षम असलेला अधिकाऱ्याचे पदनाम (फक्त) नमूद करा :—

२५

- (ए) वनक्षेत्रात पर्यटन विकास कामांना रक्कम रु. ७५ लाखांचे प्रकल्पास मंजूरी देणे.
- (बी) स्वतःवर औषधोपचारसाठी केलेला रक्कम रु. ९५,००० चे खर्चास मंजूरी देणे व प्रतिपूर्तीस मंजूरी देणे.
- (सी) वन गुन्हे संदर्भात माहिती देणारे खबऱ्यास गुप्त निधी मधून रु. ३,००० देणे.
- (डी) शासकीय कामापासून ४७५ दिवसांची गैरहजेरीबाबत रजा नियमित करणे.
- (इ) वनीकरणाचे कामाचेबाबत रक्कम रु. १० लाखांपर्यंत तांत्रिक मान्यता देणारे सक्षम अधिकारी.
- (एफ) निर्लेखित केलेले जड वस्तूची (रु. १,००,००० किंमतीची) अपेक्षित किंमत ठरविणेचे अधिकार.
- (जी) वन परिक्षेत्र अधिकारी विरुद्ध जबर शिक्षा लादनेची अधिकार.
- (एच) वनरक्षक पदाबाबत नियुक्ती, पदोन्नती व बदली करण्याचा अधिकार.
- (आय) इमारती मालाचे गट ज्यांची अपेक्षित किंमत रु. २.५० लाख आहे त्याची मंजूरी देणारे अधिकार.
- (जे) सर्व प्रकारच्या वसूल न होणारा राज्य महसूलबाबतीत एका प्रकरणास ज्याची रक्कम रु. १,००,००० वसूल व होणारा राज्य महसूलबाबतीत निर्लेखित करणेची

- (एल) तेंदू घटकाबाबत निर्धारित किंमत ठरविणेचा अधिकारं.
- (एम) डिझेल जीपवर देखभाल खर्च रु. ५५,००० ची मंजूरी देणेस सक्षम अधिकारी.
- (एन) एका इमारती शासकीय कार्यलयाचे उपयोगासाठी भाडे तत्त्वावर रक्कम माहे रु. ९५,००० ह्या भाड्याने ठरविणेचे अधिकार.
- (ओ) नवीन निर्मिती झालेले परिक्षेत्रासाठी नवीन दूरध्वनी मंजुर करणे.
- (पी) झेरॉक्स/फोटो कॉपीअर मशीन किंमत रु. ९५,००० ला मंजूरी देणे.
- (क्यू) आस्थापनेवर अधिक बोज न होणेची अटीवर नवीन पुनरर्चित परिक्षेत्राची निर्मिती करणे.
- (आर) कार्यालयीन अधिकक्षाची नेमणूक, पदोन्नती व बदली करणेचा अधिकार.
- (एस) ज्या वनीकरण कामाचे खर्च रु. १० लाख असे ह्या कामास प्रशासकीय मान्यता देणारे सक्षम अधिकारी.
- (टी) ज्या नैसर्गिक पुनर्निर्मितीचे काम ज्यात विरळीकरण, वेळ कटाई, सी.बी.ओ. समाविष्ट आहे व ज्याचा आयोजित खर्च रु. ५.०० लाख आहे, अशा कामास तांत्रिक मान्यता देणारा सक्षम अधिकारी.
- (यू) मृद जलसंधारण कामे ज्यामध्ये सीसीटी, नाळा बांध, गॅबियन बंधारे इ., समाविष्ट आहे, ज्याची अंदाजित किंमत रु. २५ लाख आहे. अशा कामांना तांत्रिक मान्यता देणारा सक्षम अधिकारी.
- (व्ही) रक्कम रु. १.२५ लाख अपेक्षित खर्चात विहिर खोदणेस तांत्रिक मान्यता देणेचे अधिकार असलेला अधिकारी.
- (डब्ल्यू) विभागांतर्गत नियुक्ती व बदली वन मजुराबाबत अधिकार असलेला सक्षम अधिकारी.
- (एक्स) अंतरवृत्तीय बदली (एका वृत्तापासून दुसऱ्या वृत्तास) लिपिकाबाबत अधिकार असलेला अधिकारी.
- (वाय) ग्रामीणांच्या सहभागातून वन व्यवस्थापन (JFM) अंतर्गत तयार केलेला सूक्ष्म आराखडा (microplan) यांना मंजूरी देणारा अधिकारी.
३. खालील विषयावर टिप्पणी लिहा (२५० शब्द मर्यादित) :— २५
- (अ) मोजमाप पुस्तिका
- (ब) वनोपजाची वाहतूक पास
- (क) रद्द, गहाळ अथवा मुदतबाह्य झालेला धनादेशबाबत जबर शिक्षा
४. फरक स्पष्ट करा (२५० शब्द मर्यादित) :— २५
- (अ) संरक्षित वन व राखीव वन
- (ब) स्वेच्छा निवृत्ती व सक्तीच्या सेवा निवृत्ती
- (क) महसुली खर्च व भांडवली खर्च
- (ड) सेवेतून बडतर्फ करणे व सेवेतून काढून टाकणे
- (इ) साठा चित्रण नकाशा व उपचार नकाशा.
५. किरकोळ व जबर शिक्षाचे प्रकार नमूद करा व महाराष्ट्र लोकसेवा शिस्त व अपिल (१९७९) नियमांतर्गत एखाद्या प्रकरणात शिक्षा दिले गेल्यानंतर अपिलाबाबत असलेले तरतुद विशद करा (३०० शब्द मर्यादित) २५
६. संक्षिप्तीमध्ये कार्यप्रणाली विशद करा (१०० शब्द मर्यादित) २५
- (अ) प्रमाणक (व्हाऊचर) लिहिणे.
- (ब) जड वस्तु संग्रह लिहिणे व जतन करणे.
- (क) शासकीय ताहनांची नोंद बक नोंद करणे

MAHARASHTRA PUBLIC SERVICE COMMISSION

DEPARTMENTAL EXAMINATION FOR FOREST OFFICERS

MUMBAI, WEDNESDAY, 19TH JUNE 2013

[TIME 9-30 A.M. TO 12-30 P.M.]

(FULL MARKS—150)

PAPER III

PROCEDURE AND ACCOUNTS

(With Books)

- N.B.*— (1) Answer *all* questions.
 (2) Quote rules / articles in your answers wherever relevant.
 (3) The marks for each question are indicated against question in margin.

	Marks
1. (A) State the full form of the following abbreviations.	10
(i) R.L.A. (ii) M.P.S.C. (iii) F.D.C.M.	
(iv) J.F.M.C. (v) F.D.T. (vi) C.A.M.P.A.	
(vii) F.S.O. (viii) P.C.C.F(HoFF) (ix) R.F.O	
(x) B.D.S.	
(B) State in brief the duties of the following officers (limited to 100 words)	15
(i) Assistant Conservator of Forests	
(ii) Range Forest Officer.	
(iii) Administrative Officer	
(iv) Forest Guard	
(v) Divisional Forest Officer (Vigilance).	
2. Mention only the competent authority empowered to give sanction to :—	25
(a) To an eco-tourism project of Rs. 75 lakhs in forest area.	
(b) Reimburse expenses incurred on medical exigencies on self amounting to Rs.95,000.	
(c) Sanction amount of Rs.3000 to an informer of forest offence from secret fund.	
(d) Sanction leave for absence from duty for 475 days.	
(e) Technical sanction to estimates for expenditure on plantation works upto Rs.10 lakh.	
(f) Fixing upset price of written off dead stock article valued at Rs.1,00,000.	
(g) Major penalty against a Range Forest officer.	
(h) To appoint, promote and transfer forest guards.	
(i) Sanction upset price of timber lot valued at Rs. 2,50,000.	
(j) Writing up off unrecoverable forest revenue in a case involving amount of Rs. 1,00,000.	
(k) Refund of forest revenue in a case pertaining to amount of Rs.1,50,000, (1.5 lakh)	
(l) Fix the upset price for Tendu Unit.	
(m) Expenses of Rs. 55,000 on repairs to a diesel jeep for maintenance.	

- (p) Purchase of Xerox/photo copier machine costing Rs.95,000.
- (q) To sanction the formation and redistribution of ranges provided that no increase of the establishment is involved.
- (r) To appoint, promote and transfer Office Superintendents.
- (s) Administrative power to sanction expenditure estimate for plantation work of Rs.10 lakh.
- (t) Technical sanction for estimate involving Natural Regeneration operation such as Climber cutting, cut back operation, tending etc., upto expenditure of Rs.5 lakh.
- (u) Technical sanction for Soil Moisture Conservation Works such as nallah bunding, CCTs, Gabion bandhara etc., for amount of Rs.25 lakhs.
- (v) Technical sanction for estimate to dig well estimated to cost Rs.1.25 lakh.
- (w) To issue appointment order and power to transfer within a division of Vanmajur.
- (x) To transfer clerk from one circle to another (inter circle transfer)
- (y) To sanction microplan of a village under Joint Forest Management.
3. Write short notes on the following (limited to 250 words) :— 25
- (a) Measurement Book
- (b) Transit pass for Forest Produce
- (c) Cancelled, Lost or Lapsed Cheques
- (d) Entries in Cash Book
- (e) Major Penalty.
4. Distinguish between the following (limited to 250 words) :— 25
- (a) Reserved and Protected Forests
- (b) Voluntary Retirement and Compulsory Retirement
- (c) Revenue Expenditure and Capital Expenditure
- (d) Removal and Dismissal from Service
- (e) Stock Map and Treatment Map.
5. List the different types of penalty under minor and major penalty, and bring out the provisions regarding appeal after award of penalty under the provisions of the Maharashtra Civil Services Discipline and Appeal (1979) Rules. (limited to 300 words) 25
6. In brief narrate the procedure in (limited to 100 words) :— 25
- (a) Writing of a Voucher
- (b) Maintenance of Dead Stock Register
- (c) Entries in a log book of Government vehicle
- (d) process of settlement of Community Forest Rights (CFR) under sec.3 (2) of FRA.
- (e) Correction of birth date in Government Records.